

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В РЕГІОНІ

ЄВСЄВА О. О.

УДК 332.8

Євсєєва О. О. Вдосконалення державного регулювання розвитку системи фізичної культури і спорту в регіоні

У статті обґрунтовано положення про те, що концепцію розвитку спорту для всіх має бути покладено в основу вдосконалення державного регулювання розвитку системи фізичної культури і спорту. Досліджено проблему фінансування фізичної культури і спорту в розвинених країнах Європи і Америки та визначено імовірні джерела їх фінансування в Україні. Обґрунтовано визнання муніципальних органів управління фізичною культурою і спортом як пріоритетного напрямку державного регулювання.

Ключові слова: державне регулювання, фізична культура, спорт, регіон, фінансування, муніципальні органи управління.

Бібл.: 6.

Євсєєва Ольга Олександрівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Українська державна академія залізничного транспорту (пл. Фейєрбаха, 7, Харків, 61050, Україна)

E-mail: polkya@meta.ua

УДК 332.8

Євсєєва О. А. Совершенствование государственного регулирования развития системы физической культуры и спорта в регионе

В статье обосновывается положение о том, что концепция развития спорта для всех должна лечь в основу совершенствования государственного регулирования развития системы физической культуры и спорта. Исследована проблема финансирования физической культуры и спорта в развитых странах Европы и Америки и определены вероятные источники их финансирования в Украине. Обосновывается признание муниципальных органов управления физической культурой и спортом в качестве приоритетного направления государственного регулирования.

Ключевые слова: государственное регулирование, физическая культура, спорт, регион, финансирование, муниципальные органы управления.

Библ.: 6.

Євсєєва Ольга Олександрівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри учета и аудита, Украинская государственная академия железнодорожного транспорта (пл. Фейєрбаха, 7, Харьков, 61050, Украина)

E-mail: polkya@meta.ua

UDC 332.8

Ievsieieva O. A. The Improvement of Government Control over the Development of Physical Culture and Sport in the Region

The article deals with the conception of sport development as the basis of the improvement of government control over physical culture and sport system progress. The problem of financing the physical culture and sport in the developed European and American countries has been studied. The possible financial sources in Ukraine have been defined. The municipal authorities of control over physical culture and sport are considered to be the priority direction of government control.

Key words: government control, physical culture, sport, region, financing, municipal authorities.

Bibl.: 6.

Ievsieieva Olga A. – Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Audit, Ukrainian State Academy of Railway Transport (pl. Feyerbakha, 7, Kharkiv, 61050, Ukraine)

E-mail: polkya@meta.ua

Удосконалення державного регулювання розвитку системи фізичної культури і спорту є актуальною науковою проблемою, оскільки ці види економічної діяльності відіграють важливу роль в ефективному функціонуванні регіонального соціального комплексу. Спорт є однією з важливих складових життя будь-якої сучасної держави. Досягнення в галузі спорту не лише піднімають престиж України та її регіонів, приносять прибуток спортсменам і їх федераціям, створюють додаткові робочі місця, але і пропагують здоровий спосіб життя, що безпосередньо впливає на працездатність населення. На думку ряду фахівців, загальноновизнаним є той факт, що сфера фізичної культури і спорту, особливо масовий спорт або спорт для всіх, покликана вирішувати багато соціально-економічних проблем регіону, такі, як об'єднання суспільства, відвернення молоді від згубних звичок, профілактика захворювань, збільшення середньої тривалості життя та його якісного рівня. Тому, маючи безперечну соціальну значущість, спортивні послуги є архіважливими об'єктами державного регулювання.

Соціальна роль спорту обґрунтовується в науковій літературі з позицій різноманітних теорій і концепцій: *структурного функціоналізму* (К. Стівенсон), *теорії*

гри (Й. Хейзинга, Х. Ортега-і-Гассет), *структуралізму* (П. Бурдьє), *теорії конфлікту* (Г. Люшен), *теорії фігурації* (Н. Еліас), *феноменології* (Х. Ленк), *соціодраматурічного підходу* (І.Гоффман).

На розвиток соціології фізичної культури і спорту істотно вплинули погляди Т. Веблена і М. Вебера. Ряд робіт висвітлює ті чи інші аспекти розглянутої теми. Аналізу понять «фізична культура» та «спорт» присвячено роботи Б. В. Євстафєва, Н. І. Пономарьова, Б. А. Лисицина, В. М. Видріна, О. А. Мільштейна, К. Хайнемана, К. Мейера й інших. Їх соціокультурний аналіз розглядається такими дослідниками, як М. Я. Сараф, В. І. Столярів, Б. Дубін, М. А. Лепський, Г. Люшен, Дж. Хай-Керкдаль, Г. Хеннінг, Вахтер де Франс та іншими. Однак вивчення тенденцій і напрямів вдосконалення державного регулювання розвитку системи фізичної культури і спорту в регіоні в нових соціально-економічних умовах має фрагментарний характер, у зв'язку з чим виникає необхідність комплексного дослідження даної теми.

Цілі дослідження: 1) обґрунтувати положення про те, що концепція розвитку спорту для всіх має лягти в основу вдосконалення державного регулювання розвитку системи фізичної культури і спорту; 2) дослідити

проблему фінансування фізичної культури і спорту в розвинених країнах Європи і Америки і визначити імовірні джерела їх фінансування в Україні; 3) обґрунтувати визнання муніципальних органів управління фізичною культурою і спортом як пріоритетного напрямку державного регулювання.

У XXI столітті у світовому спортивному русі зміцнюється самостійний соціальний феномен, який виник у кінці XX століття, як спорт для всіх, що є спортивно-оздоровчими заняттями різних груп і верств населення відповідно до власних потреб і інтересів [4, с. 11]. Світова спільнота визнає, що «Відповідні надані усім можливості для занять спортом можуть як поліпшити фізичне і ментальне здоров'я людини з мінімальними витратами, так і привести до значимого соціального розвитку суспільства» [6, с. 8].

Завдяки концепції спорту для всіх кількість фізично-активних громадян досягає в розвинених європейських країнах 40 – 70%. У той же час усього лише 6 – 8% населення України залучено до спортивно-оздоровчих занять.

Останніми роками була проведена велика робота щодо реорганізації органів управління фізичною культурою і спортом України, значно збільшився обсяг фінансування фізкультурно-спортивної сфери [3]. Проте зусилля з модернізації існуючої системи управління фізичною культурою і спортом позитивно відбиваються на розвитку спорту в набутті вищих досягнень. У той же час розвиток загальнодоступного спорту залишається на низькому рівні і не відповідає потребам суспільства.

Створення сучасної системи ефективного управління розвитком спорту для всіх в Україні є не організаційно-фінансовою, а науковою проблемою, котра потребує теоретико-методологічної розробки і обґрунтування. Концепція розвитку спорту для всіх повинна лягти в основу вдосконалення державного регулювання розвитку системи фізичної культури і спорту.

Аналізуючи систему управління фізичною культурою і спортом в Україні, можна відмітити, що в період 1917 – 1948 рр. основна увага приділялася розвитку масового робочого руху рекреаційно-оздоровчої спрямованості, критикувався так званий «рекордсменський ухил». У післявоєнний період політичне керівництво країни прийняло рішення про необхідність участі українських спортсменів на престижних міжнародних змаганнях, причому на «перших ролях». Усе було підпорядковано нестримній гонці за перевагою на світовій спортивній арені. Такого роду ухил в керівництві спортивним рухом рано чи пізно неминуче вступає в гостре протиріччя з об'єктивно необхідними тенденціями диференційованого розвитку спорту в суспільстві.

Тим часом, розвиток спорту для всіх в Європі і світі зумовив значне зростання чисельності фізично активного населення, досягнувши 40 – 70% від загальної кількості жителів. Питаннями координації та розвитку спорту для всіх займаються такі авторитетні міжнародні організації, як Організація Об'єднаних Націй, Всесвітня Організація Охорони здоров'я, Дитячий Фонд ЮНІСЕФ, Міжнародний Олімпійський Комітет, Рада Європи, Асоціація міжнародних спортивних федерацій, Міжнародна

Рада із спортивної науки і фізичного виховання, Міжнародна конфедерація робочого спорту, Міжнародна Федерація спорту для всіх, Асоціація сприяння міжнародному руху «Спорт для всіх» (TAFISA), національні федерації спорту для всіх. Міжнародне співтовариство розглядає спорт для всіх не лише як засіб фізичного оздоровлення націй, але і як спосіб вирішення багатьох соціальних, економічних, політичних проблем, як інструмент освіти і розвитку в широкому розумінні.

У Європейській Хартії спорту вказується, що спорт для всіх є різними видами і формами фізичної активності, які здійснюються епізодично або регулярно з метою зміцнення здоров'я, відпочинку, розваги, спілкування, самовдосконалення, участі в змаганнях, на основі власних потреб і інтересів індивіду [5].

Концепція спорту для всіх спирається на уявлення, що спорт має власні цінності, практичне освоєння яких робить багатосторонній позитивний вплив на фізичне, психічне і соціальне здоров'я особи. Спорт для всіх, як соціокультурний феномен, входить у загальний простір фізичної культури і може розглядатися з позиції теорії фізичної культури.

Аналіз вітчизняних систем і програм розвитку масового спорту і оздоровчої фізичної культури показує, що пропонувані підходи до державного регулювання спортивно-оздоровчих занять населення регіонів України копіюють технології управління спортом вищих досягнень, спираються на адміністративні важелі управління, передбачають державну відповідальність за фізичний стан громадян, прагнуть до одноманітності та уніфікації видів і форм спортивно-оздоровчої діяльності на усій території країни [1, с. 87]. У той же час управління розвитком спорту для всіх за кордоном спирається більшою мірою на особисту зацікавленість громадян у власних спортивно-оздоровчих заняттях, на залучення різних недержавних організацій до цих процесів, активної участі муніципалітетів.

На нашу думку, має статися переорієнтація спортивних менеджерів з питання «Як тренувати молодих спортсменів, щоб досягти високих результатів?» на питання «Хто ці люди, яким треба допомогти відкрити для себе спорт?».

Підбиваючи підсумки науково-теоретичного аналізу спорту для всіх, можна резюмувати, що розробка теоретико-методологічних основ управління розвитком спорту для всіх повинна відповісти на такі ключові питання:

- ✦ який характер взаємозв'язку між спортом вищих досягнень і спортом для всіх?
- ✦ які соціально-педагогічні умови формування мотивації спортивно-оздоровчої діяльності?
- ✦ які принципи і механізми необхідно застосовувати при розробці державної політики у сфері розвитку спорту для всіх в Україні?

Не відповідає сучасним умовам існуюча система державного управління фізичною культурою і спортом [2, с. 169]. Жорстке планування, обмежена кількість видів спорту, відбір спортивно обдарованих дітей і розробка орієнтованих на них методик підготовки, відсутність організаційних схем роботи з дорослим населенням і

пенсіонерами, іншими «цільовими групами» – усе це не може допомогти розвитку спорту для всіх.

Задля успішного управління розвитком спорту для всіх в Україні необхідно змінити існуючу парадигму поглядів на характер взаємозв'язку елітного і масового спорту, де масовий спорт розглядається в контексті підготовки спортсменів вищої кваліфікації. Нова парадигма визначається визнанням соціальної самоцінності спорту для всіх як засобу поліпшення якості життя окремого індивіда і суспільства в цілому, незалежно від цілей розвитку спорту вищих досягнень.

Важливим питанням є фінансування розвитку фізичної культури і спорту, аналіз зарубіжного досвіду.

Наші дослідження джерел фінансування фізичної культури і спорту в розвинених країнах Європи і Америки показують абсолютно інший стан справ, на відміну від України. По-перше, грошових коштів на фізичну культуру і спорт виділяється у багато разів більше. По-друге, позабюджетне фінансування цієї галузі багаторазово перевищує бюджетне фінансування фізичної культури і спорту.

Проведене в ході нашого дослідження опитування фахівців-експертів показало, що поки найбільший обсяг фінансових коштів слід притягати з держбюджету, на другому місці визначено бізнес. Далі йдуть, з невеликими варіаціями, ігорний бізнес і місцеві бюджети. Фінансові вкладення населення експерти поставили на останнє місце, оскільки основна маса населення не в змозі оплачувати не лише розвиток, але і послуги у сфері фізичної культури і спорту внаслідок низького матеріального забезпечення.

У *Швейцарії* фінансові вклади населення через оплату послуг фізичної культури і спорту більш ніж в 200 разів більше обсягу коштів, які щорічно поступають в галузь з державного і місцевих бюджетів. На другому місці у фінансуванні фізичної культури і спорту в цій країні знаходяться кантони (200 млн франків) і комуни (700 млн франків), які в сукупності більш ніж в 12 разів перевищують обсяги фінансування фізичної культури і спорту з федерального бюджету. У Швейцарії з 1938 р. функціонує спеціальна фірма Спорт-Тото, 75% чистого доходу якої перераховується кантонам для обов'язкового використання цих коштів на будівництво спортивних споруд, придбання спортивного інвентарю й устаткування, на розвиток масових видів спорту і так далі, а 25% чистого доходу виділяється Швейцарському спортивному союзу. Третє місце в Швейцарії у фінансуванні фізичної культури і спорту займають фірми і засоби масової інформації. Воникладають в 6 разів більше коштів, ніж їх надходить з державного і місцевих бюджетів.

У *Швеції* співвідношення джерел фінансування фізичної культури і спорту виглядає таким чином: комуни виділяють 3,5 млрд крон, що в 1 000 разів перевищує державні вкладення, вкладення фірм в 70 разів більше (2,25 млрд крон), а вкладення населення в 20 разів більше (7,65 млрд крон) за державних. Крім того, у цій країні галузь фізичної культури і спорту отримує вигоду від використання праці безробітних і добровольців. Безробітні, а їх близько 10 тис. чоловік, отримують

5-6 тис. крон на місяць, тоді як штатний працівник звичайно отримує удвічі більше.

В *Італії* управління спортивним бюджетом здійснює КОНІ. Причому, 80% бюджетних надходжень складають прибутки від футбольного тоталізатора «Тотокальчо». Держава на розвиток фізичної культури і спорту виділяє усього лише 1500 млрд лір з бюджету (0,13%), що в 11 разів менше витрат населення. Регіони і провінції на розвиток фізичної культури і спорту виділяють 1% своїх щорічних бюджетів, тоді як надходження від спортивних лотерей в цю сферу складають 930 млрд лір.

«Футбольний бізнес» в Італії займає особливе положення і входить до числа найбільших галузей економіки країни. Уряд Італії вже давно розглядає футбол як галузь економіки, яка не вимагає особливих капіталовкладень, а навіть приносить державній казні значний дохід.

В економічно розвинених країнах світу ігорний бізнес в різних формах є одним з найважливіших джерел фінансування фізичної культури і спорту. Особливо заслуговує досвід використання ігорного бізнесу для фінансування фізичної культури і спорту *Фінляндії*. Найбільш великими компаніями ігорного бізнесу в цій скандинавській країні, що мають виняткові права, є Оу Веікаус АБ, Асоціація гральних автоматів і Асоціація парі на скачках.

Закон Фінляндії про лотереї (1965 р.) містить норми, що регламентують використання прибутку компанії, які займаються ігорним бізнесом. Компанія Веікаус відіграє ключову роль у фінансуванні національної культури, Асоціація гральних автоматів підтримує сферу соціального добробуту, а Асоціація парі на скачках – національне конярство і спортивні змагання з кінного спорту.

Функціонування і подальший розвиток фізичної культури і спорту в умовах ринкової економіки припускає постійний пошук додаткових джерел фінансування, інноваційних інструментів ведення конкурентної боротьби, здійснення ринкової комунікації. Одним з таких комплексних засобів є спонсорство. Причому доля спонсорських вкладів у спорт значно відрізняється в різних країнах і залежить багато в чому від соціально-економічних умов, виду спорту, його розвитку і рівня здійснюваних заходів.

У розвинених зарубіжних країнах спонсорство розглядається як один з найважливіших інструментів матеріального забезпечення розвитку фізичної культури і спорту. Ця галузь постійно розширюється і оновлюється. Фізкультурно-спортивні організації вже практично не в змозі без багатосторонньої й різноманітної підтримки проводити великі спортивні змагання (у першу чергу Олімпійські ігри і чемпіонати світу по окремих видах спорту). Зараз спортивні рекорди ставляться професіоналами спорту, вимагаючи значних економічних вкладень в підготовку спортсменів, тому дорого оплачуються. Також значних вкладень вимагає здійснювана «професіоналізація» фізкультурно-спортивних організацій, де праця добровольців витісняється працею спеціально підготовлених кадрів. Усе це вимагає використання різноманітних джерел фінансування і матеріального забезпечення фізичної культури і спорту.

Таким чином, теоретичний аналіз джерел показує, що найбільш значна доля у фінансуванні фізичної культури і спорту в розвинених країнах доводиться на споживання населення.

Те, що саме споживачі оплачують велику частину витрат на заняття фізичною культурою і спортом, в умовах ринкової економіки виглядає цілком логічним.

У Швеції 66% усієї суми на розвиток фізичної культури і спорту надходить за рахунок споживання цієї сфери сервісного обслуговування населенням.

Другим за значимістю джерелом фінансування фізичної культури і спорту – після витрат населення, у переважній більшості європейських країн (єдиний виняток становить Угорщина) є місцеві бюджети, які виділяють на функціонування і розвиток цього виду діяльності значно більше коштів, ніж державний бюджет.

Фінансування фізичної культури і спорту в Португалії здійснюється в основному регіональними і місцевими бюджетами – 25 млрд ескудо, тоді як державний бюджет виділяє щорічно 17,3 млрд ескудо, а ігровий бізнес – 2,6 млрд ескудо.

У Франції основне навантаження при фінансуванні фізичної культури і спорту покладається на плечі місцевих органів: регіонів, департаментів і комун, які щорічно на розвиток фізкультури і спорту виділяють, за нашими мірками, величезні суми – близько 30 млрд франків. Так званий загальний «спортивний бюджет» п'яти провідних французьких телеканалів (TF – 1, Antenne – 2, FR – 3, Canal + і La – 5) складає щорічно в середньому 1,3 млрд франків, 65% (близько 850 млн франків) якого використовується для набуття прав на трансляції. Роботу на громадських засадах у фізкультурно-спортивних організаціях здійснюють близько 1 млн осіб.

Державний бюджет є другорядним джерелом фінансування фізичної культури і спорту. Державний устрій помітно впливає на обсяги коштів, що виділяються з національного бюджету на функціонування і розвиток фізичної культури і спорту, а саме: децентралізовані держави з федеральним устроєм фінансують галузь у значно менших об'ємах, ніж інші.

Четвертим за значущістю джерелом фінансування фізичної культури і спорту є фірми. Фірми різних європейських країн в різних формах беруть участь у фінансуванні фізичної культури і спорту, виступаючи спонсорами або виділяючи кошти на розвиток «корпоративного спорту» і так далі.

Щорічно 30 найбільших фірм Швейцарії виділяють близько 265 млн франків (близько 0,8% витрат) на так званий «корпоративний спорт» – це розвиток фізичної культури і спорту на підприємствах. Витрати засобів масової інформації на набуття прав трансляції спортивних змагань розцінюються як незначні у зв'язку з такою обставиною: наявність трьох мовних зон в Швейцарській Конфедерації перешкоджає створенню єдиного глядацького спортивного ринку, оскільки жителі кожної із зон віддають перевагу різним видам спорту. У Швеції 13% витрат фізичної культури і спорту фінансується фірмами.

Якщо в економічно розвинених країнах з ринковою економікою загальною тенденцією виступає переважання приватних джерел фінансування фізичної куль-

тури і спорту над державними, то в Україні дещо інше положення. Тут населення ще не може бути головним спонсором фізкультури і спорту, як це прийнято у високорозвинених державах світу.

Імовірними джерелами фінансування фізичної культури і спорту в Україні є:

- ✦ державний і регіональні бюджети (70%);
- ✦ фінансові вливання великого, середнього і малого бізнесу (15%);
- ✦ розвиток ігрового бізнесу в різних формах (8%);
- ✦ телебачення (5%) та населення (2%) у формі споживання платних послуг, купівля квитків, атрибутики, спортивного устаткування, спорядження та інше.

У зв'язку із прискореним розвитком економіки України зміцнюється матеріальна база регіонів за рахунок податкових надходжень, що відкриває нові можливості для розвитку спорту для всіх на муніципальному рівні.

Склад інноваційної системи управління розвитком спорту для всіх включає державне і громадське регулювання, інноваційні технології та механізм саморозвитку, обумовлений потребою особи у власних спортивно-оздоровчих заняттях. Інноваційні технології залучення різних соціальних груп населення в спортивно-оздоровчі заняття спираються на особово орієнтований підхід і включають організацію масових доступних змагань для всіх охочих, а також фізкультурне виховання і навчання населення.

Визнання муніципальних органів управління фізичною культурою і спортом як основної ланки державного регулювання спорту для всіх дозволяє ефективно розвивати фізкультурно-спортивну сферу міського суспільства.

Для розвитку спорту для всіх в регіонах України потрібні: різноманітність видів спорту і фізичної активності; врахування місцевих особливостей (природно-кліматичних, культурних, релігійних і т. д.); умови для прояву громадських ініціатив; гнучке планування; державна проєкційна підтримка. Для цих завдань найбільш адекватнішою є схема управління, в якій важливу роль відіграють органи місцевого самоврядування (муніципалітети).

Відповідно до концепції адміністративної реформи, що здійснюється нині в Україні, муніципальна влада повинна розглядатися як найважливіший інструмент загальнодержавної політики, маючи при цьому певну самостійність, засновану на принципах місцевого самоврядування. У сферу компетенції органів місцевого самоврядування входить забезпечення умов для розвитку на території муніципалітету масової фізичної культури і спорту. Будучи точкою безпосередньої взаємодії «демосу» і «кратії», муніципалітети знаходяться ближче до повсякденних потреб людей і способів задоволення цих потреб, мають більшу гнучкість і мобільність у вирішенні місцевих проблем і у поліпшенні якості життя міського суспільства.

Муніципальні органи управління фізичною культурою і спортом (міські і районні спорткомітети) повинні взяти на себе відповідальність за розвиток масової фізичної культури і спорту для всіх в муніципальних утворен-

нях. Задля життєздатності системи управління необхідно звільнити муніципальні органи управління фізичною культурою і спортом від завдань щодо розвитку спорту вищих досягнень, які вони виконують, що нині значною мірою шкідливо впливають на розвиток спорту для всіх.

Важливим елементом муніципальної спортивної політики є організація спортивно-оздоровчої роботи за місцем проживання:

- ✦ будівництво дворових спортивних майданчиків і площинних споруд у житлових мікрорайонах;
- ✦ забезпечення майданчиків муніципальними тренажерами і організація їх роботи;
- ✦ організація в мікрорайонах спортивних змагань дворових команд, а також спортивних свят;
- ✦ залучення до роботи на дворових спортивних майданчиках добровільних помічників-волонтерів, дорослих і підлітків.

Муніципальна політика спорту для всіх повинна мати соціально-орієнтований характер і ув'язуватися з муніципальною соціальною політикою по таких напрямках:

- ✦ збереження доброго фізичного стану літніх громадян за допомогою засобів оздоровчої фізичної культури і спорту для всіх;
- ✦ впровадження заходів щодо відповідних соціально вразливих груп населення, наприклад, дітей, з метою їхньої адаптації та соціалізації в суспільстві;
- ✦ організація спортивно-оздоровчих занять для інвалідів в цілях їх соціальної і фізичної реабілітації.

Механізм саморозвитку спорту для всіх базується на двох принципах, спільна і взаємозв'язана дія яких потрібна для досягнення загального результату:

- ✦ змагання – організація масових змагань для всіх охочих.
- ✦ освітньо-виховний – організація фізкультурної освіти і виховання різних груп населення.

Громадське регулювання спорту для всіх здійснюється за рахунок широкого залучення фізкультурно-спортивних об'єднань, федерацій, клубів, що мають різний статус. По суті, ці люди є волонтерами – добровільними помічниками. У всьому світові рух спортивних волонтерів дуже розвинений. Коли держава бере на себе місію організувати фізкультурно-оздоровчі заняття для різних груп населення, це є дорогою і неефективною управлінською технологією. У той же час, за рахунок діяльності громадських фізкультурно-спортивних організацій можуть з'являтися «самодіяльні» фізкультурники (індивіди, самостійно задовольняючи свої потреби в руховій активності).

Муніципальні органи управління фізичною культурою і спортом мають підтримувати спортивні федерації, які в змозі функціонувати самостійно і потребують тільки «пускових засобів» (мінімальних бюджетних коштів, які є базовими для проведення фізкультурно-спортивного заходу, що «коштує» набагато дорожче. Пропонована нами схема значно відрізняється від традиційної схеми роботи спорткомітетів за календарними планами. Відсутність планового фінансування приму-

шує федерації активізувати діяльність зі знаходження джерел самофінансування, врешті решт, підвищуючи ефективність їх діяльності.

Управління фізкультурно-спортивною сферою в сучасних умовах включає пошук і залучення до фінансування спорту всіх позабюджетних коштів. Так, спорт вищих досягнень має значний «реklamний» потенціал. Відповідні можливості можна виявити і у сфері спорту для всіх, наприклад шляхом встановлення партнерських стосунків з міськими підприємствами спортивної індустрії, оскільки поява нових «фізкультурників» означає розширення місткості відповідного ринку товарів і послуг.

ВИСНОВКИ

1. Національні органи управління фізичною культурою і спортом повинні оптимізувати систему управління розвитком масової фізичної культури і оздоровчого спорту за рахунок розмежування повноважень у розвитку спорту вищих досягнень і спорту для всіх між органами управління фізичною культурою і спортом різних рівнів. Розвиток спорту вищих досягнень повинен знаходитися у сфері державного управління, розвиток спорту для всіх – у сфері муніципального управління, при цьому органи муніципального управління фізичною культурою і спортом необхідно звільнити від обов'язків щодо розвитку спорту вищих досягнень. Роль національних органів управління фізичною культурою і спортом в розвитку спорту для всіх є стратегічною і має бути спрямована на рішення таких проблем:

- ✦ визнання соціальної самоцінності спорту для всіх незалежно від цілей розвитку спорту вищих досягнень як пріоритетного напрямку державної спортивної політики;
- ✦ проведення статистичного обліку і аналізу показників спорту для всіх різних муніципальних утворень;
- ✦ активізація процесу наукового пошуку і науково-технічних розробок, інформаційне забезпечення, випуск відповідних наукових журналів, проведення конференцій і семінарів з тематики спорту для всіх;
- ✦ координація підготовки і перепідготовки кадрів для роботи у сфері спорту для всіх.

2. Органи управління фізичною культурою і спортом регіонів України мають бути «точкою сполучення» розвитку спорту вищих досягнень і спорту для всіх на конкретній території через рішення таких проблем:

- ✦ розвиток дитячо-юнацького спорту;
- ✦ підтримка і розвиток спортивної бази;
- ✦ участь у формуванні витрат місцевих бюджетів за статтею «Фізична культура і спорт»;
- ✦ законодавча підтримка розвитку спорту для всіх на цій території;
- ✦ науково-методична підтримка розвитку спорту для всіх.

3. Муніципальні органи управління фізичною культурою і спортом повинні розвивати види і форми спорту для всіх відповідно до місцевих кліматичних, культурних та інших особливостей муніципальних утворень.

Муніципальна спортивна політика повинна включати такі напрями:

- ✦ організацію взаємодії органів управління фізичною культурою і спортом з фізкультурно-спортивними організаціями різних форм власності, у тому числі громадськими;
- ✦ врахування особливостей планування і контролю спорту для всіх;
- ✦ використання бюджетного фінансування спорту для всіх як «пускових засобів» із залученням додаткових джерел фінансування;
- ✦ організацію спортивно-оздоровчої роботи за місцем проживання;
- ✦ впровадження нових форм масових змагань і оздоровчо-рекреаційних заходів, нетрадиційних видів спорту і активного відпочинку;
- ✦ організацію роботи із засобами масової інформації, використання можливостей Інтернету;
- ✦ підготовка громадських інструкторів із спорту, підтримка їх діяльності;
- ✦ поєднання соціальної і спортивної політики при розробці соціально орієнтованих спортивно-оздоровчих програм.

4. Структурна організація спорту для всіх є різноманітними формами спортивно-оздоровчих організацій: громадські об'єднання, національні, муніципальні, відомчі, комерційні, приватні організації. Державна підтримка їх діяльності здійснюється на конкурсній основі відповідно до принципу «пускових засобів», тобто мінімальних бюджетних коштів, необхідних для організації спортивно-оздоровчої діяльності, яка коштує набагато дорожче за рахунок спонсорських коштів, власних зусиль громадських кадрів, інших залучених коштів.

5. Інноваційні технології розвитку спорту для всіх включають:

- ✦ організацію масових змагань для всіх як залучального механізму в спортивно-оздоровчі заняття;
- ✦ інформаційно-агітаційну підтримку з використанням засобів масової інформації, Інтернету, проведенням спортивно-видовищних шоу, використанням спортивно-оздоровчої атрибутики;
- ✦ організацію спортивно-оздоровчої роботи за місцем проживання, будівництво і реконструкцію дворових спортивних майданчиків;
- ✦ організацію різних форм спортивно-оздоровчої роботи для різних цільових груп;
- ✦ взаємодію розвитку спорту для всіх і соціальної політики, особливу увагу до соціально-вразливих груп (соціально незабезпеченим дітям і підліткам, жінкам, пенсіонерам, інвалідам);
- ✦ залучення позабюджетних засобів;
- ✦ підготовку і залучення добровільних помічників-волонтерів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Євсєєва О. О. Інноваційна спрямованість соціально-економічного розвитку України / О. О. Євсєєва // Економіч-

ний простір : Збірник наукових праць. – № 62. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2012. – С. 85 – 93.

2. Євсєєва О. О. Стратегічні напрями соціального розвитку, шляхи державного регулювання : монографія / О. О. Євсєєва. – Київ : СПДФО Коваленко В. Ф., 2011. – 524 с.

3. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012 – 2016 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/category/54/2012/1>

4. Литвиненко С. Н. Педагогическая система управления развитием спорта для всех : автореф. ... дисс. доктора пед. наук. Спец. 13.00.04 / Светлана Николаевна Литвиненко ; Российский государственный педагогический университет им. А. И. Герцена. – СПб., 2006. – 42 с.

5. Спортивна хартія Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.sportedu.ru/Press/SFA/1996N1/p14-17.htm>

6. The Magglingen Declaration and recommendations. Sport and development international conference. Magglingen, Switzerland, 16th – 18th February 2003. – 19 p.